

نظام آموزش و پرورش و برنامه درسی در استرالیا

علیرضا عصاره^۱

اهداف و سیاست‌های کلی آموزشی

مؤسسه آموزش و رهبری مدارس استرالیا^۲ تأکید بر آشنایی جوانان با مزایای ارزشمند استفاده از علم و مهارت‌آموزی همچنین آشنایی با فرصت‌های مواجهه با چالش‌های پیش رو دارد و معتقد به نقش مدارس در پیشرفت عقلانی، جسمانی، اجتماعی، احساسی و اخلاقی دانش‌آموزان می‌باشد و آن را در پیشرفت، شکوفائی و پیوستگی اقتصاد ملی و اجتماعی مبنای سیاست‌های کلی آموزشی دانسته و معتقد است آنان باید به اهداف آموزشی از طریق الف: یادگیرندگان موفق، ب: افراد خلاق و با اعتماد به نفس ج: شهروندان فعال نائل شوند.

الف: یادگیرندگانی موفق

برخوردار از ظرفیت بالای یادگیری، کاربر خلاق فناوری، توانا در تفکر و ارزیابی در سطوح مختلف، مبتکر و حلال مسأله، توانا در کار گروهی و برخوردار از انگیزه برای کسب مهارت.

ب: افراد خلاق و با اعتماد به نفس

برخوردار از حس ارزش‌گذاری به خود، احساس خوشایند به زندگی و آینده خویش، توسعه ارزش‌های فردی، اعتماد به نفس، برقراری ارتباط خوب با دیگران و کشف فرصت‌های مناسب در زندگی.

ج: شهروندان فعال و با اطلاع

برخوردار از رفتار اخلاقی، احترام به تنوع فرهنگی، زبان و مذهب، شناختن ارزش‌های بومی و فرهنگی، متعهد به ارزش‌های ملی، توانا در ارتباط و مکالمه بین فرهنگی و شهروند مسئولیت پذیر.

مدیریت کلان نظام آموزشی

- سازمان آموزش ملی استرالیا متشکل از رؤسای دولت اصلی، ایالتی و منطقه‌ای است و به عنوان یک نهاد برنامه‌ریز ملی سرمایه‌گذاری و هماهنگی یکپارچه سازی سیستم آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای را برعهده دارد.
- آموزش منطقه‌ای نهاد تصمیم‌گیر و مسئول کلی سیستم اشتغال و آموزش ملی - منطقه‌ای است و متشکل از، شورای اداری ناظر بر اشتغال و مسئول آموزش عالی (فنی و حرفه‌ای)، آموزش بین‌المللی (غیر از مدرسه)، آموزش بزرگسالان، آموزش اجتماعی، استانداردها ساز چارچوب کار در استرالیا، سیاستگذار اشتغال و مشارکت جوانان در آموزش دانشگاهی و کار (نیروی انسانی) می‌باشد.
- کارآموزی ملی در استرالیا: متشکل از رؤسای حکومتی و دولت اصلی (ایالات و قلمروها) برای برنامه‌ریزی پایه و ملی به منظور سرمایه‌گذاری و یکسان سازی سیستم آموزش و کارآموزی فنی و حرفه‌ای است.
- مرکز ملی تحقیقات آموزش فنی و حرفه‌ای: یک ساختار حرفه‌ای و مستقل است که مسئولیت جمع‌آوری، مدیریت، آنالیز (تجزیه و تحلیل) و ارزیابی تحقیقات مرتبط ملی را برعهده دارد.

ساختار نظام آموزشی

مدارس استرالیا به صورت دولتی و خصوصی و عمدتاً مختلط می‌باشند. آموزش برای کودکان استرالیایی تا پایان سال سوم / چهارم دبیرستان یعنی در سن ۱۶-۱۵ سالگی الزامی است. اما دو سال آخر متوسطه اختیاری است. معمول‌ترین نوع

۱. استادیار دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی

مدرسه متوسطه مدرسه جامع است که رشته‌های متنوع تحصیلی را ارائه می‌دهد. برنامه‌های تخصصی شامل موسیقی، تئاتر، هنر و ورزش است و دانش‌آموزان با استعداد تمام ایالات، کمک هزینه دریافت می‌کنند. دانش‌آموزان دروس مربوط به آشپزی، خیاطی، نجاری، هنر، موسیقی، نمایشنامه نویسی و ورزش و نیز دروس اصلی ریاضیات، علوم، مطالعات اجتماعی (تاریخ، جغرافیا) و زبان انگلیسی را می‌گذرانند تا علایق و استعدادهایشان معلوم شود. دانش‌آموزان در دو سال پایانی متوسطه در انتخاب دروس اختیار کامل دارند. در سال ۲۰۱۰، سن ورود کودکان به مدرسه، ۶ سال (تاسمانیا ۵ سال) و با شرایط زیر تعیین شد: الف) تحصیل برای دانش‌آموزان تا پایان ۱۰ سالگی است. ب) دانش‌آموزان از سن ۱۰ الی ۱۷ سالگی به صورت تمام وقت یا شبانه روزی (حداقل ۲۵ ساعت در هفته) در مدرسه حاضر باشند (مؤسسه آمار مدارس استرالیا، ۲۰۱۱).

سطوح تحصیلی

نظام آموزشی شامل بخش‌های پیش دبستان، ابتدایی، متوسطه (راهنمائی و دبیرستان)، آموزش فنی^۱ و حرفه‌ای^۲، دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و آموزش بین‌المللی می‌باشد.

آموزش اولیه (که شامل پیش‌دبستانی یا کودکستان است) از سه و نیم یا چهارسالگی آغاز می‌شود. دوره آمادگی (قبل از پایه اول ابتدایی) برای کودکان پنج ساله آغاز می‌شود. آموزش ابتدایی از سال اول تا ششم یا هفتم است. تمامی مدارس ابتدایی دولتی و غیر دولتی از آموزش مشترک برخوردارند و گواهی خاصی ارائه نمی‌شود. دانش‌آموزان برای ثبت نام متوسطه، طی دوره ابتدایی و مبتنی بر نظرات معلمان والدین صورت می‌گیرد. دانش‌آموزان بدون آزمون در متوسطه پذیرفته می‌شوند.

طول دوره متوسطه (راهنمائی و دبیرستان) پنج یا شش سال است (وابسته به ایالت). عمده مدارس متوسطه دولتی مختلط هستند، اما عمده مدارس خصوصی به صورت تک جنسیتی می‌باشند. سال اول دبیرستان برای همه دانش‌آموزان برنامه عمومی ارائه می‌شود. کالج، شامل سال‌های ۱۱ و ۱۲ می‌باشد و دانش‌آموزان را برای شغل و زندگی آینده آماده می‌کند. آموزش مبتنی بر شغل و آینده فرد می‌باشد. گواهی کالج بعد از طی موفق دوسال آخر کالج ارائه می‌شود.

مؤسسات فنی و حرفه ای و دانشگاه‌ها، گواهی دیپلم و دیپلم‌های پیشرفته ارائه می‌کنند (مرتبط با موضوع کاری و مبتنی بر توافق). یک یا دو سال اول عمومی و سال‌های بعد دروس مربوط به شغل آینده ارائه می‌شود تا دانش و مهارت آن حرفه یا صنعت کسب شود.

جدول شماره (۱) سطوح تحصیلی استرالیا و طول دوره تحصیل

آموزش پایه	آغاز : ۶ سالگی	اتمام : ۱۵ سالگی
آموزش ابتدایی	طول دوره : ۶ سال	آغاز : ۶ سالگی و اتمام : ۱۲ سالگی
دوره مقدماتی متوسطه گواهینامه پایان دوره: سال دهم	طول دوره : ۴ سال	آغاز : ۱۲ سالگی و اتمام : ۱۶ سالگی
دوره تکمیلی متوسطه گواهینامه پایان دوره: سال دوازدهم	طول دوره : ۲ سال	آغاز : ۱۶ سال و اتمام : ۱۸ سال

برنامه درسی استرالیا

در استرالیا برنامه درسی زیر نظر وزیران و تحت حمایت شورای تحقیقات که متشکل از مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی است انجام می‌شود. در تمامی ایالت‌ها و مناطق مقامات معینی مسئولیت برنامه‌های درسی شامل دو بخش الف: دوره ابتدایی تا کالج و ب: برنامه درسی کالج را بر عهده داشته و مشاوره‌های لازم را با متخصصان و ذینفعان برای تولید و ارزیابی برنامه‌ها بر عهده

1. Vocational education and training (VET)
2. Technical and Further Education (TAFE)

دارند. آموزش مدرسه‌ای مبتنی بر رویکرد یادگیرنده‌محوری است. برنامه‌های درسی مبتنی بر تنوع نیازها و علایق دانش‌آموزان می‌باشد، بعضی مدارس در انتخاب دروس ویژه مختارند: نظیر آبی‌پرو، آموزش محیط زیست، زبان‌های غیرانگلیسی، فناوری یادگیری، موسیقی، ورزش، هنرهای اجرایی - دیداری، مدل‌سازی حرف و مشاغل در یک شبکه محلی یا سطح ایالتی برنامه درسی ملی استرالیا، برنامه‌های مبتنی بر قابلیت است. افراد باید به گونه‌ای پرورش یابند که خود را در قبال عدالت اجتماعی، برابری در تحصیل و رفاه اقتصادی مسئول بدانند و به جای توجه به رشد اقتصادی، توسعه‌ی کیفیت زندگی ملی را مورد توجه قرار دهند (مؤسسه آموزشی استرالیا، ۲۰۰۸).

ویژگی برنامه‌درسی در استرالیا مبتنی است بر:

- قابلیت‌ها (کار دانش محور، نوآوری و طراحی، روابط اجتماعی بهره‌ور، مشارکت فعال، فهم میان فرهنگی، استقلال و پایداری، خودفهمی، اخلاق‌مدار و ارزش‌مدار و چند سواد)
- دیدگاه گسترده و فراگیر از برنامه‌درسی
- توجه ویژه به ارزش‌های محوری
- شمولیت و فراگیری تمام دانش‌آموزان
- انعطاف‌پذیری و تناسب با نیازهای جامعه و دانش‌آموز
- جامعیت، تعادل و وسعت
- رویکرد توسعه‌ای
- همکاری و مشارکت

اهداف برنامه‌ی درسی ملی کشور استرالیا

- مجموعه‌ای نظام‌دار از آنچه که دانش‌آموزان باید بدانند، بفهمند، ارزش بگذارند و قادر به اجرای آن باشند.
- اطمینان از نیل تمام دانش‌آموزان به نتایج مورد انتظار.
- تهیه و تدوین پیامدهای یادگیری مورد انتظار برنامه‌درسی
- تغییر رویکرد از تمرکز بر درون‌داد به تمرکز بر برون‌داد (قاسم پور، ۱۳۸۹).

تمرکز یا عدم تمرکز در برنامه‌ریزی درسی

آموزش در استرالیا براساس رویکرد متمرکز- غیر متمرکز می‌باشد. ویژگی مهم برنامه‌درسی استرالیا مربوط به تحقیقات در کلاس درس و مرتبط با پیشرفت حرفه‌ای معلم است. بعنوان بخشی از برنامه توسعه حرفه‌ای، مدارس و معلمان حمایت می‌شوند تا تحقیقاتی براساس نیازهای ویژه و علایق دانش‌آموزانشان و جامعه محلی آموزشی را برعهده گیرند. دولت اصلی، نقش اساسی در اداره آموزش مدارس برعهده ندارد. البته نقش اساسی در همکاری با ایالات و قلمروها و مسئولان مدارس غیر-دولتی در شناسایی امکانات ملی و راهبردی توسعه که باعث انجام برنامه‌های زیرساختی می‌شود را برعهده دارند. بخش اصلی آموزش علوم و کارآموزی مبتنی بر توصیه‌های دولت مرکزی برای به وجود آمدن آینده‌ای بهتر در استرالیا از طریق معلمان و ابتکار بخش آموزش در یادگیری، استخدام و روابط محیط کار انجام می‌گیرد.

ایالات و قلمروها اولویت‌هایشان را برای آموزش و تحصیل همه ساله در ساختار برنامه استراتژیک یا اسناد مشابه اعلام می‌دارند. برنامه‌های درسی و محدوده فعالیت‌های آنها از ورزش‌های مختلف گرفته تا موزیک و شطرنج در بسیاری از مدارس غیر متمرکز انجام می‌پذیرد. اجازه والدین برای این فعالیت‌ها لازم است. بسیاری از مدارس غیردولتی، مذهبی هستند و آموزش مذهبی را به عنوان بخشی از برنامه‌درسی خود قرار می‌دهند. برنامه آموزشی و درسی استرالیا^۱ در محیط آنلاین می‌باشد تا

مسئولان مدارس و معلمان از آن استفاده کنند. قبل از ایجاد برنامه‌درسی استرالیا در سال (۲۰۰۸) بر اساس ارزیابی مقامات گزارش دهنده در هر ایالت و منطقه، وزرا، دپارتمان‌ها، مقامات قانونی بر اساس ارزیابی از گزارشات دریافتی سیاستگذاری برنامه‌درسی را تعیین می‌کنند و یک چارچوب مبتنی بر نتایج را برای طراحی برنامه‌درسی و اجرای آن را مورد توافق قرار می‌دهند، معمولاً روش‌های انتخاب محتوا تغییر می‌کند، برنامه‌درسی ادلاید برنامه‌ای است که: مبتنی بر استانداردهای دانش، مهارت و ادراک لازم در برنامه‌درسی جامع و متعادل برای سال‌های تحصیل دوره الزامی تحصیل باشد که شامل ۸ زمینه مورد توافق اصلی است: هنر، انگلیسی، آموزش تربیت بدنی و سلامت، زبان‌هایی غیر از انگلیسی، ریاضیات، علوم، مطالعات اجتماعی و محیط‌زیست و فناوری و ارتباطات. دانش‌آموز باید بتواند حساب کند، بخواند، بنویسد، هجی کند و در سطحی مناسب ارتباط برقرار کند و در برنامه‌های آموزش حرفه ای، طی دوره الزامی تحصیل شرکت کند و به برنامه‌های پرورشی و آموزشی حرفه‌ای در کالج دسترسی داشته باشند.

ساختار برنامه‌درسی در زمینه یادگیری

منطق: منطق برنامه‌درسی استرالیا مبتنی بر ارتباط برنامه‌درسی با زندگی واقعی دانش‌آموزان است. بنا براین، برنامه‌درسی توجه خاصی به اولویت‌های ملی، منطقه‌ای و جهانی دارد که دانش‌آموزان باید یادگیری در خصوص آنها را وجهه همت خود قرار دهند. این اولویت‌ها، مشمول فرهنگ و تاریخ ساکنین تنگه تارس و بومی استرالیا (تمرکز ملی) است تا از ایجاد فرصت برای جوانان استرالیایی به منظور فهم فرهنگی - تاریخی از کشور و نقش خود در جامعه ملی و بین‌المللی اطمینان حاصل شود.

اهداف: تعیین یادگیری‌های عمده‌ای که دانش‌آموزان باید در فرجام برنامه به کسب نتایج آنها نایل آیند.

سازمان: بازنگری برنامه‌ها را با هدف سازماندهی یادگیری‌های اساسی تا سن ۱۲ سالگی بر عهده دارد.

توضیحات محتوایی: تعیین آنچه از معلمین انتظار می‌رود آموزش دهند که شامل دانش، مهارت‌ها و درک همه زمینه‌های یادگیری هم زمان با پیشرفت دانش‌آموزان در تحصیل می‌باشد. توضیحات محتوایی دامنه‌ای از آموزش‌های مناسب توسط معلمان را فرصت‌سازی می‌نماید تا دانش‌آموزان با بهترین شیوه‌های یادگیری به کسب نیازهای فردی و اجتماعی نایل گردند.

استانداردهای کسب موفقیت: کیفیت یادگیری را که نوعاً شامل (عمق درک و فهم، وسعت دانش و پیچیدگی مهارتی) تعیین میزان استاندارد است که دانش‌آموزان باید برای پیشرفت و انتقال به مرحله بعد کسب نمایند. دانش‌آموزان نیاز به کسب مهارت‌ها، تغییر رفتار و کسب صلاحیت‌های عمومی که در محتوای دروس مبتنی بر موضوع به کار رفته است دارند تا آنان را قادر سازد به یادگیرندگانی مادام‌العمر تبدیل شوند. توانایی‌های عمومی با موضوعات یادگیری متفاوت ارائه می‌شوند و شامل مهارت‌ها و تغییر رفتارهایی است که باید دانش‌محتوایی را توسعه دهد و رفتار مناسب را در فراگیران ایجاد نماید و زمینه لازم را برای تبدیل آنان به یادگیرندگانی موفق، خلاق، فعال و شهروندانی آگاه، فراهم آورد. هفت توانایی عمومی عبارتند از: سواد، حساب، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)، تفکر انتقادی و رفتار انسانی، شایستگی اجتماعی و فردی و تقویت درک بین فرهنگی (آموزش کیفی در همه زمینه‌های یادگیری) مبتنی بر آمادگی ایفای نقش متناسب اجتماعی در هر زمینه.

پایداری (تمرکز جهانی): آمادگی و درک نیاز برای زندگی پایدارتر و توانایی و مهارت تفکر، ارزش‌گذاری و انجام رفتار برای ایجاد یک آینده پایدارتر و ضروری.

چارچوب یادگیری سال‌های اولیه^۱ برای توسعه برنامه‌درسی استرالیا و به صورت برنامه تحصیل رسمی، بگونه‌ای طراحی شده است تا برای اصلاح تجربیات متفاوت یادگیری و سوابق مناسبی که کودکان را به مدرسه می‌کشاند، مفید و تأثیر گذار باشد (برنامه آموزشی ودرسی استرالیا، ۲۰۱۰).

در دسامبر ۲۰۱۰ وزیران آموزش و پرورش محتوای برنامه‌درسی را بر پایه زمینه‌های یادگیری مرحله اول که شامل انگلیسی، ریاضیات، علوم و تاریخ می‌شود پیشنهاد دادند مرحله اول از ۲۰۱۱ الی ۲۰۱۳ اجرا و تکمیل می‌شود. مرحله دوم توسعه برنامه آموزشی استرالیا شامل جغرافی، هنر و زبان می‌باشد. مرحله سوم (هنوز بطور قاطع برنامه‌ریزی نشده) روی زمینه‌های یادگیری باقیمانده که در بیانیه ملبورن ۲۰۰۸ مشخص شد تمرکز خواهد کرد یعنی فناوری اطلاعات و ارتباطات و طراحی و فناوری آموزش سلامت جسمی - اقتصاد و تجارت و تعلیمات اجتماعی و شهروندی.

اصول ارزشیابی برنامه‌درسی ملی استرالیا

- ارتقا و تقویت سطح یادگیری
- گزارش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به اولیاء و مسئولان
- قضاوت درباره فرآیند تدریس و یادگیری دانش‌آموزان
- اهمیت دادن به پرونده فردی و تحصیلی دانش‌آموزان در فرایند آموزش (قاسم پور، ۱۳۸۹).

ارزیابی برنامه تحصیلی استرالیا

- ارزیابی برنامه تحصیلی استرالیا در سطوح مختلف و برای اهداف مختلف صورت می‌پذیرد:
- ارزیابی مستمر و پیوسته در کلاس‌های درس مبتنی بر نظارت بر یادگیری و ایجاد بازخورد؛ برای معلمان و دانش‌آموزان.
 - ارزیابی تحقق اهداف به منظور گزارش دهی دو بار در سال به والدین و راهنمایان آموزشی درباره پیشرفت و کسب موفقیت دانش‌آموزان.
 - آزمون سالیانه تعیین سطوح دانش‌آموزان برای سال‌های ۳ و ۵ و ۷ و ۹ برای تعیین میزان موفقیت از منظرهای ادبیات و حساب که به عنوان بخشی از برنامه ارزیابی ملی سوادآموزی هدایت شده می‌باشد.
 - آزمون نمونه دوره‌ای مبتنی بر زمینه‌های یادگیری خاص در برنامه درسی استرالیا به عنوان بخشی از برنامه ارزیابی ملی (برنامه آموزشی و درسی استرالیا، ۲۰۱۰).
- در حال حاضر تا سال ۱۱ ارزیابی عمدتاً در مدارس با استفاده از طیفی از روش‌های ارزیابی انجام می‌شود که شامل پروژه‌ها، تکالیف، تحقیق و بررسی گروهی، ارائه شفاهی، آزمون‌های کلاسی و حضور در کلاس می‌باشد (بیانیه ملبورن، ۲۰۰۸).

منابع

- قاسمپور، حسین، (۱۳۸۹)، مطالعات نظری و تطبیقی در زمینه فرایند و رویکر تولید برنامه درسی ملی در نظام‌های برنامه ریزی موفق متمرکز، نیمه متمرکز و غیر متمرکز جهان، گزارش مطالعاتی به سفارش سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی
- Australian Bureau of Statistics .Schools 2009.Reissue, Canberra, July 2010
- Australian Bureau of Statistics .Schools 2010. Canberra, March 2011
- Australian Education Institute.2008
- Australian Curriculum Assessment and Reporting Authority(ACARA) Curriculum Design Paper, Version 2.0.Desember 2010
- Melbourne Declaration on Educational Goals for Yang Australian December (2008) MCCETYA.
- www.worddata.com